

Uus teadusdoktor Kristiina Ojamaa

GÜNEKOLOOGILISTE PAHALOOMULISTE KASVAJATE EPIDEMIOLOOGIA EESTIS

27. jaanuaril 2020 kaitses Kristiina Ojamaa arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Günekoloogiliste pahaloomuliste kasvajate epidemioloogia Eestis“ (*Epidemiology of gynecological cancer in Estonia*). Väitekirja juhendajad olid emeriitprofessor Hele Everaus Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonnast, vanemteadur Piret Veerus Tervise Arengu Instituudi epidemioloogia ja biostatistika osakonnast ning Kaire Innos Tervise Arengu Instituudi epidemioloogia ja biostatistika osakonnast. Oponeeris professor Johanna Mäenpää Tampere Ülikoolihaigla günekoloogia ja sünnitusabi osakonnast.

Günekoloogiliste pahaloomuliste kasvajatessse haigestumisest põhjustatud koormus ühiskonnale on suur, sest need kasvajakasvaja moodustavad 15% kõigist naistel diagnoositavatest pahaloomulistest kasvajatess Euroopas. Töö eesmärk oli saada põhjalik ülevaade günekoloogiliste pahaloomuliste kasvajate pikaajalistest haigestumus-, suremus- ja elulemustrendidest Eestis. Uurimistöö tulemused aitavad kaasa vähiennetuse ja sõeluuringute ning tervishoiukorralduslike muudatuste tegemisele.

Andmed vähijuhtude kohta saadi Eesti vähiregistrist ja surmajuhtude kohta surmapõhjuste registrist. Emakakeha-, emakakaela-, munasarja- ning häbeme- ja tupevähi trendide analüüsimiseks kasutati erinevaid statistilisi meetodeid.

Uuringus leiti emakakeha- ja emakakaelavähi haigestumuse suurenemine, samal ajal kui haigestumus munasarja- ning häbeme- ja tupevähi on olnud stabiilne. Emakakehavähi haigestumuse suurenemist saab seostada peamiselt ülekaalulisuse suurenemisega. Emakakaelavähi puhul ei täheldatud ennetustegevuse mõju haigestumusele, mis näitab riikliku sõeluuringu ebaefektiivsust.

Kiiresti on vähenenud munasarjavähi suremus ja paranenud elulemus. Samuti on paranenud emakakehavähi elulemus ning see on tõenäoliselt seotud kirurgilise ravi sagenemisega nii vanemas eas kui ka hilisemate staadiumite puhul. Vähi ravi parem kättesaadavus ja kvaliteet, tehnoloogia areng ning tõhusam kaasuvate haiguste käsitlemine ja ravi on tõenäoliselt aidanud kaasa munasarja- ja emakakehavähi elulemuse paranemisele. Vanemate naiste osakaal on uuringuperioodil peaaegu

Foto: Ida-Tallinna Keskhaigla

kahekordistunud. Nihe varasemas staadiumis diagnoosimise suunas ilmnes vaid emakakehavähi puhul.

Et vältida naiste enneaegseid surmasid tulevikus, on vaja parandada emakakaelavähi sõeluuringu kvaliteeti ja suurendada osalemismäära ning saavutada optimaalne hõlmatus HPV vastu vaktsineerimisega. Võitlus rasvumisega tuleb seada prioriteediks. Ühtlasi tuleb rõhutada regulaarsete günekoloogiliste läbivaatuste olulisust, esmajoones eakate naiste seas, et aidata kaasa kasvajate ennetamisele ja varajasele avastamisele.